

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА
ШЕВЧЕНКА

На правах рукопису

УДК 002.7+681.142.37

МЕЛЕЩЕНКО ОЛЕКСАНДР КОСТЯНТИНОВИЧ

**ГАЗЕТНІ ІНФОРМАЦІЙНІ
МОДЕЛІ:
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК
ТА ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ
КОНЦЕПЦІЇ
І СТРУКТУРИ ТЕМАТИКИ**

10.01.10 - журналістика

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т
дисертації на здобуття вченого ступеня
кандидата філологічних наук

Київ - 1993

Мелещенко О.К.

070

ДВ 28.053

Робота виконана на факультеті журналістики Київського університету імені Тараса Шевченка.

Науковий керівник — доктор історичних наук,
професор А.З.МОСКАЛЕНКО.

Офіційні опоненти — доктор історичних наук,
професор В.С.Вокалюк,
кандидат філологічних наук,
О.К.Глушко.

Провідна організація — Львівський університет імені Івана Франка.

Захист відбудеться 10 вересня 1993 р. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 068.18.18 Київського університету за адресою: м. Київ, вул. Мельникова, 36/1.

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Київського університету імені Тараса Шевченка: м. Київ, вул. Володимирська, 58.

Автореферат розісланий "29" 08 1993 р.

Учений секретар спеціалізованої ради,
доктор історичних наук,
професор

Г.І.Вартанов

ЛНБ України ім.В.Стефаника

00802261 (J)

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність. Нинішні зміни суспільних пріоритетів активно впливають на тенденції розвитку журналістикознавства та ЗМІ. Відбувається збагачення за рахунок впровадження нових практичних прийомів, запозичення методів інших наук. З'явилася комп'ютерна журналістика, в недалекому майбутньому на міждисциплінарній межі становлюватимуться нові перспективні напрямки інтелектуальної діяльності. Це вносить корективи у відображення ЗМІ дійсності. Цілком очевидно, що журналістика по-різному відображає її в окремі періоди свого розвитку. В осмисленні цього явища значною мірою може допомогти метод, покладений в основу даної роботи, — моделювання. Адже кожному періоду відповідає конкретна газетна модель.

Фактично моделювання в редакційній роботі включає в себе систему моделей — "організаційну модель редакції", "модель внутрішньоредакційної роботи", "довгострокову модель газети", "інформаційну модель", "композиційно-графічну модель", "модель випуску газети в друкарні", "модель видання газети за комп'ютерною технологією", "модель підготовки журналістських кадрів" тощо. Вони не існують відокремлено, а навпаки — співіснують у тісному взаємозв'язку, взаємозалежності та взаємопроникненні. Так само і якась конкретна модель, наприклад, інформаційна, зазнаючи впливу з боку системи моделей, сама має досить складну побудову. Вона може містити структуру змісту як організацію розділів газети за жанровими, тематичними та іншими ознаками, а також тематичну структуру як організацію газетних розділів тільки за тематикою. Це є основною відмінністю між інформаційною та композиційно-графічною моделями.

Важливість вирішення питань, пов'язаних з вивченням як різних інформаційних моделей в умовах газетного випуску, так і з розумінням особливостей комп'ютерної інформаційної моделі, яка спирається на новітню технологію та нові методи роботи з інформацією, надає особливої актуальності даній проблемі.

Історіографія теми. Питання інформаційного моделювання до останнього часу не знайшли належного відображення в журналістикознавстві. Відсутні наукові праці, які узагальнюють тему, дають повне уявлення про інформаційні моделі. Існують лише окремі дисертаційні роботи, наукові статті та

конкретні тематичні моделі на шпальтах періодики. Весь цей доробок можна розділити на кілька груп.

Першу групу становить спеціальна література щодо моделювання в журналістиці¹, але вона лише певною мірою, коли йдеться, приміром, про тематичну модель районної газети, стосується безпосередньо теми даної дисертаційної праці; здебільшого ж розглядаються питання композиційного та графічного моделювання.

Другу групу складають видання, що узагальнили здобуток журналістів-практиків — конкретні моделі, зафіксовані в газетних номерах. У цьому плані становить науковий інтерес, наприклад, досвід газети "Рабочее слово" (м. Кіровськ Луганської області), редакційний колектив якої на чолі з тодішнім головним редактором Є.Ф.Вербилем — нині головою правління Спілки журналістів України — та викладачами й студентами факультету журналістики Київського університету імені Тараса Шевченка протягом 1986-1989 рр. випускали 12-полосні номери за 48 розробленими моделями за допомогою комп'ютерної техніки. Однак і тут мова не може іти про власне інформаційне моделювання, оскільки чи не більша увага знову ж таки приділялася моделюванню композиційно-графічному.

Третю групу становлять дисертаційні роботи ряду українських дослідників — В.Ф.Іванова, М.І.Недопитанського, М.С.Тимошика та ін., присвячені вивченню структури тематики, в основному молодіжної преси. Сюди ж варто віднести наукову працю Б.В.Потятинника, в якій досліджується специфіка функціонування преси в умовах тоталітарного суспільства. Проте в цих дослідженнях тема даної наукової роботи майже не розкрита.

---

1 Див., напр.: Композиционно-графическое моделирование газеты / Метод. материалы к проведению практ. занятий по спецкурсу "Местная печать в системе средств массовой информации и пропаганды" для студентов фак-та журналистики. / Под ред. А.З.Москаленко. — К., 1985. — 19 с.; Рабочая книга редактора районной газеты: Опыт, методики, рекомендации / Под ред. Я.Н.Засурского. — М.: Мысль, 1988. — 575 с.: табл., схем., рис.; Табашников И.Н. Газета делается по модели. / Теория и опыт композиционно-графического моделирования/. Учебно-метод. пособие. — М.: Изд-во Моск. ун-та, 1980. — 95 с.

Наступну групу складають дисертаційні дослідження Л.М.Кудрявцевої та М.Т.Стахова, які, проте, здебільшого стосуються не інформаційної моделі, а двох інших, що перебувають з названою в тісному взаємозв'язку, — моделі організаційної роботи редакції та моделі підготовки журналістських кадрів. Тут можна назвати і дослідження Ю.Л. Афанасєва, Н.С.Байгарової, Н.М.Буркової, А.А.Васильєва, Л.Е.Ведмедєвої, В.М.Дриянського, К.А.Есєрмаа, Н.Н.Євтєєвої, А.Я.Лаздня, Л.П.Турунтаєва, присвячені тим чи іншим аспектам моделювання. Хоча вони і дають певні поняття про бази і банки даних, про організацію тематичного пошуку інформації, проте стосуються переважно інших галузей знань.

Ще одну групу становлять розробки наукового та методичного характеру, які безпосередньо знайомлять з інформаційними мережами в ЗМІ, дають уявлення про комп'ютерні інформаційні моделі¹.

Наступну групу становить література, присвячена висвітленню різних аспектів використання комп'ютерів. Проте вона розкриває в основному загальні поняття інформатики й специфіку програмування.

Окрему групу становлять монографії, статті, тези доповідей на наукових конференціях, публікації в пресі. Тут варто назвати монографію А.З.Москаленка та В.А.Качкана² про сучасний стан публіцистики; праці А.М.Гребєніної³ (про аналіз концепції інформаційної моделі, котра існувала в журналістиці до 1985 р.); Л.А.Коханової⁴ (про взаємозв'язок моделей інформаційної та підготовки журналістських кадрів) тощо.

Закон України "Про інформацію", Закон України "Про друковані засоби масової інформації (пресу)" та інші законодавчі акти стали методологічною і теоретичною

---

1 Різун В.В., Мелешенко О.К. Інформаційні мережі в засобах масової інформації. Канал ИНФО-ТАСС: Конспект лекцій. — К., 1992. — 96 с.

2 Москаленко А.З., Качкан В.А. С чем идем к людям / размышления о современной публицистике/. — К.: Лыбидь, 1990. — 160 с.

3 Гребєніна А.М. Журналист и его герой. Необходим пересмотр концепции // Вести. Моск. ун-та, Сер.10, Журналистика. — М., 1991. — № 3. — С.21-35.

4 Коханова Л.А. Функциональная грамотность — проблему ставит печать // Вести. Моск. ун-та, Сер.10, Журналистика. — М., 1991. — № 6. — С.3-15.

основою даної роботи. Розкриттю теми сприяло і вивчення фондів Центрального Державного архіву громадських об'єднань України.

Сучасний стан розвитку журналістики України в її новій якості після здобуття суверенітету підводить до необхідності такого дослідження. Наукова, політична, економічна, соціальна та практична значущість і актуальність, недостатня розробленість обумовили врешті-решт вибір теми дисертації. Виходячи з цього, поставлено за мету — дослідити специфіку призначення, виявити характерні особливості та ефективність інформаційних моделей у засобах масової інформації, зокрема періодичні та електронних базах даних. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання: вивчити роль інформаційних моделей у підвищенні ефективності друкованого слова, простежити становлення газетної інформаційної моделі в пресі монопартійного періоду (1920-ті-1985 рр.), проаналізувати суттєві зміни в інформаційній моделі преси перехідного періоду (1985-1991 рр.), показати демонтаж і повну заміну газетної інформаційної моделі на сучасному етапі розвитку національної журналістики, провести порівняльний аналіз цих моделей, а також моделей, побудованих із застосуванням новітніх комп'ютерних технологій, порівняти моделі в пресі традиційній та електронних базах даних, визначити психологічні проблеми журналістів, які займаються інформаційним моделюванням.

Часові рамки дослідження визначаються періодом 1985-1993 рр. З огляду на необхідність проведення порівняльного аналізу моделей автор розглядає становлення інформаційної моделі в пресі монопартійного періоду, спираючись на соціологічні дослідження різних років та документи про пресу.

Об'єкт дисертаційного дослідження — система засобів масової інформації, взаємперед преса України після здобуття незалежності, електронний інформаційний банк агентства ІТАР-ТАРС, документи про пресу.

Предмет дослідження — процеси інформаційного моделювання в пресі, особливості взаємозв'язку та взаємозалежності тих чи інших концепцій (тобто кінцевого спрямування журналістської свідомості) газетних інформаційних моделей та структури тематики номерів періодики, а також тенденції, проблематика преси, форма та умови існування інформаційних моделей.

Наукова новизна. Пропонована дисертація вперше узагальнює процеси інформаційного моделювання з метою підвищення результативності (дієвості та ефективності) ЗМІ. Крім того,

новим є дослідження інформаційної моделі преси незалежної України, показ її дальшого розвитку внаслідок застосування новітніх технологій. Новизна полягає і в якісно новому підході до оцінки різних газетних інформаційних моделей, творчого доробку редакційних колективів, досягнення виданнями дохідливості тощо.

Практичне значення дисертації полягає в тому, що вона сприятиме розширенню уявлень про інформаційне моделювання в ЗМІ, допоможе осмислити інформаційні моделі в пресі монопартійного та перехідного періодів і через порівняльний аналіз надасть можливість вийти на сучасну практику редакційних колективів, які займаються пошуками свого творчого обличчя. Результати дослідження можуть бути використані за подальшої розробки поставлених і розглянутих у дисертації проблем. Вони можуть репрезентувати інтерес і для сучасної української журналістики, яка в умовах національного відродження виробляє і формує різні системи поширення масової інформації. Результатами дослідження в плані розв'язання проблем функціонування комп'ютерних інформаційних моделей, переорієнтації в цьому напрямку журналістів під час їхньої підготовки та перепідготовки на основі новітніх технологій можуть скористатися працівники редакцій та колективи факультетів і відділень журналістики вузів.

Апробація роботи. Основні положення і результати дослідження викладені: у розробці "Інформаційні мережі в засобах масової інформації. Канал ІНФО-ТАСС" (К., 1992. — 96 с., у співавторстві), у статтях до збірника "Журналістика. Преса. Телебачення. Радіо" (К., 1990. — Вип. 22; К., 1992. — Вип. 24; К., 1993. — Вип. 25), в опублікованих або обговорених тезах наукових повідомлень на міжнародних та республіканських конференціях: на Першій міжнародній науковій конференції "Мова і культура" 17-21 червня 1992 р. у Києві, на міжнародній науково-практичній конференції "Засоби масової комунікації як форма бізнесу" 26-27 червня 1992 р. у Києві, на науковій конференції факультету журналістики Київського університету імені Тараса Шевченка "Преса у політичній системі суспільства" 18 березня 1992 р. у Києві, на міжнародній науково-практичній конференції "Изучение истории и практики печати в условиях демократизации общества" 28-30 вересня 1992 р. у Воронежі, Росія; на засіданнях кафедри журналістської майстерності факультету журналістики Київського університету імені Тараса Шевченка 23 жовтня, 6 листопада 1992 р. у Києві.

Структура роботи. Дисертація складається із вступу, двох глав, висновків, і списку літератури.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, новизну, практичне значення, визначено мету і завдання дослідження, його часові рамки, методи вивчення предмету, викладено історіографію проблеми.

У першій главі "Газетні інформаційні моделі: історичний, теоретичний і практичний аспекти" всебічно розглядається поняття інформаційної моделі, досліджується її порівнюється її потенціал у пресі окреслених вище періодів.

У параграфі I "Інформаційна модель: її класифікація та призначення" дається робоче визначення інформаційної моделі. Як продукт абстрактно-логічного мислення вона є організованою, схематичною, категоріальною, науково обґрунтованою інформаційною системою відображення дійсності у вигляді конкретних образів, уявлень, словесно-графічних схем, термінологічних систем тощо. Згідно з цим виділяються три рівні такої моделі: перший — конкретно-образний; другий — рівень уявлень; третій — рівень словесно-графічних схем, термінологічних систем.

На перших двох рівнях, виходячи з узгодження з природою ЗМІ та пізнавальною діяльністю журналіста, відображення об'єкта уже є його моделюванням. Модель — це система нових знань, зокрема в образній формі. А образ об'єктивної дійсності є не що інше, як уявлення людини. Це уявлення є результатом процесу пізнання і тому не є пасивним, "прикріпленням" до свого предмета, дзеркальним відбитком останнього. Завдяки відносній самостійності уявлення людина може зіставляти його з предметами, чийм безпосереднім образом воно не є. Тоді відношення адекватності замінюється відношенням подібності, і уявлення може стати моделлю. Останнє можливе тоді, коли предмет уявлення та предмети, з якими ми зіставляємо це уявлення, об'єктивно мають спільне, подібні. Оперуючи такими уявленнями, ми можемо виявити спільні властивості, тобто за допомогою уявлення одного предмета ми можемо одержати знання про інші предмети.

На конкретно-образному рівні інформаційна модель формується під сильним впливом газетних стереотипів, творчості того чи іншого журналіста. Її призначення полягає в

наслідуванні дописувачами манери авторського письма, образів, які створює автор, конкретна газета. На рівні уявлень інформаційна модель створюється шляхом огляду багатьох матеріалів на одну й ту ж тему і побудови уявлень про якийсь факт дійсності. Ця модель найбільш поширена.

На рівні термінологічних систем, словесно-графічних схем інформаційна модель, окрім останніх, може містити рубрикатори, системи ключових слів тощо. Моделі другого й третього рівнів існують у вигляді паперових носіїв і комп'ютерному. В останньому випадку це є банки тематично згрупованих текстів, до яких додаються певні тематичні огляди. Моделі третього рівня, якщо вони базуються на електронних носіях інформації, існують у вигляді розробленої інформаційно-пошукової системи.

Для аналізу взято функціональний і структурний аспекти інформаційної моделі. У першому з них інформаційна модель конкретно-образного рівня є недосконалою, догматичною, нав'язується журналістам, знецінює їхню особистість. Єдиний позитивний момент — можливість її використання в навчальному плані, під час опановування азів журналістики. Від наставників вимагається лише підібрати не найгіршу модель з усіх можливих. Інформаційна модель рівня уявлень вже більшою мірою надає редакційним працівникам можливості для творчості, вияву особистостей авторів, дає загальні уявлення про суспільні проблеми. Її недоліком залишається "прикріплення" до конкретних образів.

Інформаційна модель третього рівня — як найбільш загальна та абстрактна — визначає лише основні тематичні напрямки газети, окремого журналіста, зовсім не нав'язує стереотипів. У той же час не можна забувати, що журналістська модель об'єкта соціальної дійсності надто часто є обмеженою. Як підкреслює А.Гребеніна, в цій обмеженості виявляється дія закономірності, котра обумовлена включеністю ЗМІ в процес управління, нормативно-категоріальним характером журналістської діяльності. Журналіст, незважаючи на певну самостійність, діє у відповідності з цілями свого видавця. Внаслідок цього його моделювання дійсності обмежується набором певних категорій змісту. Ця закономірність виводить на осмислення стратегії й тактики управління соціальними процесами в конкретні історичні періоди, ставить дослідника перед необхідністю осягнення суті цього процесу, відображеного в директивних документах.

У структурному аспекті інформаційні моделі перших двох рівнів тематично не структуровані (уже хоча б тому, що

будь-яка конкретна тема у вигляді уявлення існує в свідомості журналіста). На третьому рівні така модель є тематично ієрархічно структурованою, що ілюструється прикладами тематичної організації електронних банків даних.

Специфіка призначення газетних інформаційних моделей полягає в управлінні соціальними процесами, формуванні певних громадських поглядів, концентрації уваги тієї або іншої редакції на визначених напрямках своєї творчої діяльності, якомога повнішій, системнішій реалізації власної концепції, розкритті перед читачем її суті. Досягнення відповідної тематичної палітри можливе за рахунок обов'язкового використання варіантів інформаційної моделі — моделей-тем. Їхніми характерними особливостями є схематичність, тематична організованість, категоріальність (оскільки в їх структурі відбиті не конкретні факти дійсності, а певні категорії — промисловість, екологія і т.д.).

За формою існування вони поділяються на дискретні у просторі і часі, що характерно для журналістики, яка користується паперовою технологією, та інтегративні комп'ютерні. Властивим для інформаційних моделей є одночасно і сталість, і динаміка, що обумовлено як потребами змісту газети, так і особливостями читацького сприйняття. З одного боку, модель вносить систематичність у роботу редакції, а з другого — змісту газети властивий рух, розвиток. Що відбувається в тому випадку, коли стабільність моделі перетворюється на довготривалу схему без нововведень, зроблено спробу з'ясувати під час розгляду інформаційної моделі в пресі монопартійного періоду. Вивченням цього аспекту починається параграф 2 — "Порівняльний аналіз інформаційних моделей у періодичній пресі".

У 20-30-ті рр. для СРСР життєво важливими були єдність, централізація, дисципліна, а економічна необхідність працювати для людей виступала як матеріальна потреба. Тому всі плани ув'язували з побудовою матеріально-технічної бази, орієнтувалися на природи, надії, врожаї, тобто екстенсивні методи економіки. Потреби суспільства у вигляді керівних ідей, принципів, теорій, концепцій впливали на спосіб їхнього трактування з боку преси. Журналістика була специфічно убудована в систему управління. Філософ Г.Гусейнов підібрав навіть особливу назву для створеної організації влади й підпорядкування — соціолінгвістичний експеримент. Малося на увазі, що словесні, пропагандистські "закопи" забезпечували "закопи життя".

На прикладі економічної моделі краще розуміється взаємозв'язок концепції і структури тематики тогочасної газетної інформаційної моделі. У роки перших п'ятирічок більшість трудових успіхів досягалося за рахунок ентузіазму, граничного фізичного напруження. Газетам досить було назвати прізвище, місце, виробіток. Але якщо успіх досягався і завдяки вмільй організації праці, то на прохання читачів публікації доповнювалися технологічними подробицями. Така орієнтація газет на масу й поглинання цією масою окремої людини зберігається в практиці управління досить довго, тобто функції журналістських матеріалів про людей стають уже із самого початку обмеженими.

Орієнтація на агітацію фактами збіднювала й пізнавальну діяльність журналістів. Вона сприяла створенню та закріпленню професійної установки у малодосвідчених на той час газетярів на поверхову взаємодію з людьми, блокувала формування необхідного для журналістської професії інтересу до особистості героїв їхніх матеріалів. Отже, коли на практиці закладались основи журналістського професіоналізму, пріоритетним виступало емпіричне пізнання людини з властивими йому методами — спостереженням й описом, що фіксують зовнішні прояви об'єкта.

В наступне десятиліття інформаційна модель поповнюється новими ознаками завдяки інструкції з листа Управління пропаганди і агітації ЦК ВКП(б) "Про недоліки газет у висвітленні роботи промислових підприємств": ставленням до праці через виконання й перевиконання плану; підвищенням виробничої кваліфікації; участю в раціоналізаторському русі; любов'ю до заводу і своєї професії; рівнем політичної зрілості.

Збільшення уваги до людини відбиває зміни в житті суспільства після розвінчання культу особи. У директивних документах з'являється новий термін "комуністичний ідеал", що на рівні програмування збагачує журналістське уявлення про особистість і розсуває звичні рамки діяльності заданою інформаційною моделлю. Дослідження Б.Грушина, Ю.Левади, Т.Заславської, Ж.Тощенка та інших соціологів, проведені в 1960-их-80-их рр., показують, чи визначали ці гуманістичні орієнтири у подальшому тенденцію журналістського відображення людини. Спираючись на одержані результати, можна стверджувати, що різні засоби та канали інформації протягом названих десятиліть зосереджували увагу на одному й тому ж колі об'єктів кожного типу. Фактично це означало протиріччя між величезним обсягом інформації, що передавалася ЗМІ, та її одноманітністю, порівняльною змістовною

бідністю. У сукупності з безправністю журналістів в економічному плані та регулюванням редакційного життя нормативними документами 20-их-30-их рр. усе це призвело до вражаючої уніфікації, за якої в різних географічних регіонах друкувалися газети-близнюки.

Незбіг поставлених авторами текстів цілей та реального змісту пояснюється тим, що інформаційна модель задавала параметри не особистості в сукупності її соціальних та індивідуальних проявів, а певного типу працівника, чия цінність вичерпувалася виробничими характеристиками. У підсумку читачі газет бачили не реальну людину, а якогось суб'єкта фахової поведінки, який умів працювати, успішно виконував службові обов'язки, зосереджувався виключно на праці, мав певний обсяг раціональних знань, прагнув проникнути в суть справи, поєднував у діяльності елементи розумової та фізичної праці, поважав свою професію, просувався по службі... Аналогічною була й екологічна модель, яка здебільшого орієнтувалася на бажаний ідеал у стосунках "суспільство-людина-природа".

Зміни в житті суспільства в перехідному періоді принесли усвідомлення заміни інформаційної моделі, яка перестала відповідати громадським інтересам, суперечила призначенню ЗМІ, не задовольняла інформаційні потреби суспільства. Збагачення структури тематики змінюваної моделі означало не просто її розширення за рахунок якихось раніше закритих тем. По суті, це стало незвичним кутом зору, що наповнював традиційну газетну тематику новим соціальним змістом.

Оцінюючи встановлені соціобіологічні й соціокультурні параметри процесу становлення і розвитку інформаційних потреб та інтересів людини, варто відзначити домінуючі якості, що характеризують людину як громадянина, цілі її звернення до журналістики. Саме висока громадянськість з її болем за країну, захистом державних інтересів викликає зростання соціальної опосередкованості буття людини і посилення комунікативної ролі журналістики. Але ось що виявилось характерним. Серед героїв газетних публікацій немає переможців. Новатори, винахідники, навіть прокурори — усі виступають як сторона страждаюча, терпляча несправедливості. Перемогу одержують не вони, а газета, що виступає на їхньому боці, — та й то не завжди.

Вирішальну роль у перегляді інформаційної моделі зіграли журналісти московських і українських республіканських видань, у той час як обличчя місцевої преси не змінилося. Звідси двоїстий характер структури газетної тематики і структури

свідомості людини. З одного боку, стали зникати матеріали, котрі перетворювали сторінки преси на виробничі бюлетені, технологічні схеми, керівні установки — як треба орати, сіяти. Розгляд у газеті морального аспекту людської діяльності іноді навіть у впливі на економіку виявлявся ефективнішим, ніж власне ділова стаття, що висвітлювала економічну проблему сама по собі. Але з другого боку, неефективна економіка загалом, відторгаючи від себе нововведення, перетворювала їх у формальність: на виробництві з них часто вихолощувалася суть. Приміром, газетні виступи щодо механізації ручної праці, полегшення трудовітських процесів стали відзначатися поверховістю на шпальтах "Ленінської правди" (м. Суми), "Десянянської правди" (м. Чернігів), "Радянської Житомирщини". Поступово дрібнішала широко відома рубрика "Ручну працю — на плечі машин" як на сторінках її ініціаторів "Запорізької правди", "Індустріального Запорож'я", "Комсомольця Запоріжжя", так і на полосах республіканських "Робітничої газети", "Правди України", "Радянської України" та ін.

Висвітлюючи питання госпрозрахунку та оренди, преса стала жертвою своєї ж хвороби — робити з якоїсь однієї теми єдиний засіб, який був би здатний усе вирішити. Раніше так було з підрядом, пізніше — з ринковим соціалізмом. Проте журналісти, сказали б, вихваляли кентавра — плід геніальної фантазії греків, але й тасмний філософський образ: за умов поєднання двох генетик, двох природ потомства не буває. От і в економіці з цього нічого вийти не могло. У черговий раз помилкові директивні ідеї внаслідок адекватного способу їхнього трактування з боку журналістики негативно вплинули на взаємозв'язок і взаємозалежність концепції та структури тематики інформаційної моделі. Це не могло не привести до її заміни.

Значно вагомішою вийшла екологічна модель. Чорнобильські події стали каталізатором світоглядної переорієнтації суспільства та журналістської свідомості. Публікація розсекречених даних медицини та санітарної гігієни про вплив навколишнього середовища на здоров'я людей і порівняння цих показників із світовими, спроба розслідування в Житомирській області обставин, пов'язаних з ліквідацією наслідків катастрофи на ЧАЕС, спільні зусилля центральної та місцевої преси з висвітлення природоохоронної ситуації в запорізькому регіоні, змусили широко громадськість і владні структури відмовитися від помилкових уявлень і визнати, що український народ живе в умовах екологічної кризи.

Ефективність моделі розглядається на прикладі Запоріжжя, для якого "власним Чорнобилем" став відомий промисловий комплекс, котрий одночасно годує людей і... отрує їх відходами виробництва. Перші корективи вносили журналісти "Советской культуры", "Нового времени", "Огонька". Вони дослідили, що витoki напруженої обстановки в місті слід шукати в методах, котрими проводилася індустріалізація країни. Дешева сировина визначала ціну металу, а екологічна небезпека здавалася віддаленою. Думка Сталіна продиктувала проєктантам вибрати місце на північному заході Запоріжжя. Це було грубою помилкою, бо не враховувалася роза вітрів і несприятливий метеорологічний умови, які тримаються тут 149 днів на рік. Наслідок — смог і зростання не одного покоління запоріжців "із сірими легенями".

Партійні органи диктували місцевій пресі думку: забруднення природи є, але ситуація контролюється. Саме цим пояснюється запізніле включення "Індустріального Запоріжжя", "Запорізької правди", "Комсомольця Запоріжжя" у відображення та формування громадських поглядів. Комуністи з подивом побачили, що вони з неформалами та "неслухняними" журналістами (йдеться про В.Челишева з "Індустріального Запоріжжя", так само, як і про А.Ярошинську з "Радянської Житомирщини") прагнуть одного: оздоровити природоохоронну обстановку. Різні за поглядами сторони виступили разом проти 114 підприємств 29 міністерств і відомств, які давно не рахувалися з місцевими потребами. Гострі публічні дискусії про "хортицькі мости" з точки зору збереження унікальної природи острова, теледебати й виступи в пресі про шляхи реконструкції "Запоріжсталі", повернення з опали місцевого вченого, лауреата Державної премії СРСР О.Нагорного, який ще в 60-их рр. висунув ідею створення комбінату по репродукції природних і сировинних ресурсів, створення в міськвиконкомі екологічного підрозділу заклали передумови того, щоб із здобуттям державного суверенітету послабити "екологічну експансію", а згодом створити умови для її припинення.

Газетна інформаційна модель сучасного періоду зазнала демонтажу й повної заміни з розпадом СРСР. Почалося становлення журналістики нового типу, на засадах національного відродження. Можна зафіксувати дві суперечливі тенденції: а) журналістика, за спостереженнями А.Москаленка, виступає як ефективний інструмент суспільного впливу і досягнення консенсусу, що забезпечує плюралізм думок, інформаційну насиченість видань, свободу журналіста на професійне самовираження; б) із створенням юридичних та

економічних свобод у журналістику приходять некомпетентні люди, які вважають нормальним публічну лайку або підлабузництво, займаються жанровою, оформлювальною і т.д. профанацією — що аж ніяк не відповідає покликанню журналістики.

Преса поступово включається в систему товарно-грошових відносин, коли основним регулятором стає відповідність попиту і пропозиції на такий продукт духовного виробництва, як масова інформація. Перед національними виданнями стоїть стратегічне завдання: зберігти найкраще надбання — оціночну публіцистику, зміцнивши цей напрямок прогнозуванням суспільних явищ, висуванням широкомасштабних ідей, у той же час перебудувати роботу щоденних газет таким чином, щоб вони з “газет думок” перетворилися на “газети інформації”. Фактично це є західний, зокрема американський варіант журналістики, орієнтацію на який оголосила наша преса.

Проте формування ознак сучасної моделі дозволяє зробити висновок про те, що з американським варіантом поки що не дуже виходить. Відбувається фактографія подій, часто виконана в малопрофесійальному ключі. І в цей же час зникають у минуле аналітичність, емоційність, ліризм, авторське самовираження, вміння від дрібного факту перейти до серйозних узагальнень, до проблеми національного характеру. Становище не рятують навіть нові щотижневики, щомісячники, щодаєчники, які страждають вадами щоденних газет. Часто на шпальтах періодики, особливо молодіжної, помітний дефіцит концентрації думки. Новостворені видання, щоб зайняти свою нішу на ринку інформації або потіснити конкурентів, дозволяють собі публікувати неперевірені факти, тим самим начебто довівши власну незалежність. У номер пропускаються помилки, котрі свідчать про неосвізаність редакційних працівників. За такої моделі професійної поведінки та орієнтації не може бути й мови про створення мислячої журналістики замість чисто емоційної, а привід для всляких нарікань на адресу періодики не може зникнути без оволодіння мистецтвом справжньої інформаційної преси.

Потрібні зміни в економічній моделі. Наприклад, ще недавно проголошувалася мета: замість адміністративної створити економіку ринкову. Але на сьогодні преса фактично втратила свій запал, що означає відображення реальностей: спад виробництва, багаторазове зниження рівня продуктивності праці. Журналісти в основному констатують факти, що свідчить про незнання основ ринкової економіки, невіміння провести глибокий аналіз економічних процесів. Дуже мало

сучасних газет звертають увагу на дивне, здавалося б, протиріччя. За високого зниження виробництва українська економіка практично не має безробіття. Ясно, що це нелогічно для ринку: виділенням величезних коштів на дотації прихованого резерву робочої сили на підприємствах посилюються наслідки зниження рівня продуктивності праці. А це небезпечно: люди бачать спекулятивно-рвацьку систему і думають, що це і є обіцяний "цивілізований" ринок. Це не витримує порівняння із старою системою господарювання, і модель не досягає кінцевої мети.

Екологічна модель, навпаки, досягла стабільності і лише уточнюється невідомими широким загалом відомостями.

Чи утвердиться тенденція щодо зменшення аналітичності в сучасній моделі? Автор поділяє погляди А.Москаленка (Україна), М.Стюфлясової (Росія), що фактографія подій коригуватиметься шляхом поступового піднесення інформаційної журналістики, а також змушена буде рано чи пізно рахуватися з оціночною публіцистикою. Журналістська практика дасть лише відповідь відносно пропорційності між ними. Вноситимуться корективи в інші варіанти інформаційної моделі, зокрема в нову для національної журналістики модель сенсації, зафіксувати яку автор спробував в одній із статей¹. Свій вплив здійснюватимуть і комп'ютерні інформаційні моделі.

Вивченням їх структури та особливостей починається друга глава роботи — "Роль новітніх технологій у розвитку інформаційних моделей". У параграфі 1 — "Особливості інформаційної моделі каналу ИНФО-ТАСС (агентства ИТАР-ТАРС) — підкреслюється, що комп'ютерна журналістика завдяки використанню новітньої технології дозволяє створювати неординарні інформаційні моделі. Якщо в умовах паперової технології такі моделі мали дискретний характер, тобто були розірваними у просторі й часі, то ЕОМ на основі систем управління базами даних дають змогу створювати глобальні, єдині у часі і просторі інформаційні моделі. Порівнюючи їх, варто зауважити: "паперове" суспільство не спроможне обробити і вчасно видати інформацію. В усіх сферах діяльності стає помітною нерівновага між її уведенням і виведенням — пропорція 5-13:1 наочно показує обмеженість інформаційної моделі в періодичній пресі. Якщо з 5-13 введених текстів на

---

1 Див.: Мелешенко О.К. Сенсація в газеті. — Журналістика. Преса. Телебачення. Радіо. — 1993. — Вип. 25. — С.141-147.

папері відтворюється лише один, то про якісне моделювання дійсності не може бути й мови.

Звичайно, не слід цю тезу абсолютизувати. Недискретні інформаційні моделі з ознакою глобалізму можуть існувати як теоретичні моделі в людській, у т.ч. журналістській свідомості, у статтях, навіть монографіях — якщо вони описані. Проте в цьому випадку вони є статичними, нединамічними. А електронні бази даних постійно поповнюються. Така модель весь час розвивається, вона взагалі варіантна (тільки рубрики залишаються постійними). Можна сказати, що в пам'яті ЕОМ існує єдина модель, суспільна. Вона не нав'язується журналістові: йому не треба поспішати, боятися щось пропустити або недорозуміти. Він розмірковує, порівнює, класифікує, аналізує й синтезує, інтерполює та екстраполює, щоб самостійно зрозуміти суть моделі. І комп'ютер йому допомагає. Якщо раптом не вистачить інформації — ЕОМ її дістане, якщо не зі своєї пам'яті, так із чужої, хоча б цей інший комп'ютер знаходився на іншому континенті. Якщо журналіст коливається у визначенні ознак моделі — ЕОМ видасть нову порцію даних у статистично обробленому та більш наочному вигляді.

У чому ж полягає особливість інформаційної моделі каналу ИНФО-ТАСС? До гігантського за обсягом пам'яті електронного інформаційного банку стікаються дані від кореспондентів агентства, які опрацьовуються (в друкованому вигляді вони ресструвалися б у відділі листів) в інформаційно-довідковій службі у Москві. Канал характеризується видами інформації (тексти, дані, зображення), ефективністю передачі коротких повідомлень (у вигляді лідів), вартістю передачі одиниці інформації, відсутністю помилок, можливістю пріоритетного обслуговування, гарантією недоторканості інформації.

Ця мережа, котра є аналогом світових інформаційних мереж, існує у вигляді інформаційно-пошукової системи. Вона включає бази тематично згрупованих текстів, до яких можуть додаватися тематичні огляди, систему т.зв. транзакцій, ключових слів, рубрикатори з багатьох напрямків людського знання. Усе це забезпечує глобальність, недискретність комп'ютерної інформаційної моделі.

Канал містить внутрішньої спрямованості базу даних "Союз", міжнародної — "Интотасс", "Парламент", іноземної науково-технічної — "Инти", економічної — "Экотасс", яка дублюється англійською мовою ("Еcotass"), "Спорт", "Фото", "Библия", "Страны", "Атлас" (матеріали зарубіжних ЗМІ про події в СРСР/СНД), "Datass" (світова стрічка ІТАР-ТАРС англійською мовою). Правильно вести пошук потрібної

інформації можна, використовуючи невеличкий набір простих транзакцій — мови діалога з базами даних ("по" — "пошук"; "и", "или" — логічні відношення у будь-якому зіставленні; "ли" — перегляд у лідах знайдених матеріалів; "тк" — виведення на екран ЕОМ повного тексту повідомлення), систему ключових слів (тематичні і нетематичні ключі), певну тему, дату, рубрикатори.

Рубрикатори дають уявлення про структурний аспект комп'ютерної інформаційної моделі. Остання є тематично ієрархічно структурована. Кожний документ, який зберігається в машинній пам'яті, супроводжується набором ознак-рубрик, що мають певний формат. Наявність рубрик дає змогу вести більш точний і швидкий пошук документів за темами. Задавши під час запиту одну чи кілька рубрик, можна обмежити поле пошуку конкретною темою або темами. Окремі команди існують для одержання більш детальних відомостей у розробленому рубрикаторі. Крім того, рубрикатором іноземних науково-технічних проблем "Асонти" як допоміжним інструментом пошуку документів можна користуватися в базі даних "Инти". У ньому будь-яке повідомлення за своїм основним змістом має цифровий код. Якщо в даному повідомленні треба відбити ті чи інші аспекти інформації, то документ може мати кілька кодів. Це забезпечує можливість багатфункціонального використання документу, полегшує його пошук у рубрикаторі. Але не виключає використання тут і інших способів, названих вище. Будь-який розділ, котрий має свій код, може бути в свою чергу розширений за рахунок 100 додаткових рубрик з переліку "Загальні питання" (для прикладу: Руб=55.29 — Станкостроение. 55.29.01 — Общие вопросы станкостроения. — 55.29.01.11 — Современное состояние и перспективы развития станкостроения).

Оця ієрархія тем дає уявлення як про комп'ютерну інформаційну модель в цілому, так і про взаємозв'язок та взаємозалежність її концепції і визначеної структури тематики. Аналогічний "Асонти" рубрикатор — міжнародних проблем — існує в базі даних "Инофасс". У процесі пошуку виведені за командою відповіді системи, ліди і тегети можуть бути оброблені на екрані ЕОМ за допомогою функцій редактора тексту й у відредагованому вигляді виведені на друк або записані в машинну пам'ять.

У параграфі 2 "Проблеми функціонування комп'ютерних інформаційних моделей" підкреслюється, що на обмеженість моделі в числі інших причин впливає некомпетентність, непрофесіоналізм редакційних працівників. Цим самим окрес-

люється проблема, яка в Західній Європі та США одержала назву "функціональної неграмотності". В умовах ринку представники всіх категорій населення стали по суті "новими" неграмотними. Про рівень функціональної грамотності, принаймні в нижній ланці масової журналістики, свідчать результати дослідження В.Шкляра. Редактори районних газет, оцінюючи власний творчий потенціал, визнали: найчастіше вони виступають у жанрах, які як раз і формують невизражене творче обличчя районних газет (звіт, передова стаття, кореспонденція) і які вимагають менше творчих зусиль. Аналітичні і художньо-публіцистичні жанри виявилися явно не в пошані. Ці та інші дані спровокували в інформаційній моделі місцевої преси засилля фактографічності, а також прояв оперативності в спрощеному вигляді: як поспішне повідомлення фактів, а не як сучасну постановку й розробку актуальних питань.

Використання ж потенціалу комп'ютерної інформаційної моделі редакціями видань на сьогодні ускладнюється поєднанням традиційної і новітньої технологій та лише частковими змінами виробничого процесу. Необхідність поєднання обох технологій зумовлена кількома причинами. Першу групу становлять причини соціально-психологічного та професійного характеру. Адже в цілому редакційні колективи ні психологічно, ні професійно не повністю готові до роботи за новою технологією. Остання передбачає вміння працювати з комп'ютерною технікою і відповідним програмним забезпеченням; веде до об'єднання власне редакційних і власне друкарських процесів та структур - оскільки друкарня як така відживає, а в структурі редакції відбувається фахова переорієнтація. Наприклад, уже недоцільно тримати в штаті машиністок і коректорів через неподільність процесів набору й коректури, що масмо в редакціях газет "Фортуна", "Андріївський узвіз" і "Форум". Макетування, верстка, поліграфічне відтворення теж стає єдиним процесом. На певному рівні техніко-програмного забезпечення взагалі зникне різниця між процесами набору, коректури, макетування, верстки. До цього наші журналісти не зовсім готові. Друга причина полягає у відсутності поліграфічної бази. Новітня технологія закінчується на етапі виготовлення плівок або поліграфічних відбитків на папері для друкарень. Усе ж ці часткові зміни впливають на виробничий процес. Недоліком цього є безсистемне введення газетами нових посад, виходячи з власних потреб: оператора комп'ютерного набору і коректури, оператора комп'ютерної верстки і літературного редагування

("Фортуна", "Андріївський узвіз", "Форум"); оператора комп'ютерної верстки і художнього редагування (фірма "ІРА-Київ").

У поняття майстерності журналіста починає включатися такий аспект, як володіння інформаційними технологіями. Якщо два журналісти майстерно інтерпретують і подають факти, то "майстернішим" буде той, хто зуміє скористатися швидкісним каналом для пошуку даних. Але для цього потрібна висока кваліфікація і тих, хто заносить інформацію у бази даних, і тих, хто нею користується.

Удосконалення комп'ютерної техніки посилює глобальність інформаційних моделей.

Їхній розвиток багато в чому залежить і від змін у підготовці сучасних журналістів. Для цього необхідно оновлювати університетську освіту, застосовуючи прогресивну модульну організацію навчання. Перший досвід подібного підходу нагромаджено на факультеті журналістики Київського університету ім. Тараса Шевченка. Науково-педагогічний колектив викладачів, задіяний в інформаційно-обчислювальному центрі факультету, опанував нову технологію, внаслідок чого змінився характер навчального процесу. Цією однією технологією охоплений — у залежності від навчальних планів — весь навчальний рік або ж семестр. Новація витісняє стару технологію, а не безплідно розчиняється в ній, як досі. Протягом перших двох років навчання студенти вивчають курси "Сучасні технічні засоби журналістики" (сюди входять основи поліграфії, коректури, фото, машинопису, інформатики), "Техніка оформлення газети". За новою технологією викладається інформатика (набір і редагування текстів у пакетах автоматизованих текстових і графічних редакторів, композиційно-графічне моделювання, канал інформаційні моделі різноманітних каналів, у т.ч. каналу ІНФО-ТАСС, проба сил у створенні бази даних "Газетна інформація") та поліграфія. У дисципліні фахової підготовки "Техніка оформлення газети" вивчається специфіка комп'ютерної верстки газетного номера. Ведеться підготовка до переведення на нову технологію коректури; технологічно можливо викладати по-новому і машинопис, для чого придбана навчаюча програма розвитку швидкого навичку роботи як на російській (з можливостями набору літер українського алфавіту), так і на латинській клавіатурах EOM за сліпим десятипальцевим методом. Це не виключає можливості комп'ютеризації інших дисциплін. Так, у курсі "Літературне редагування" таким новим елементом стало використання

автоматизованих редакторів тексту, а також навчально-контролюючих програм, вперше розроблених на факультеті журналістики Київського університету. Експерименти в цьому плані проводилися і під час вивчення студентами дисципліни "Історія української журналістики" та ін.

Основні проблеми полягають в іншому. По-перше, працювати доводиться на неліцензійному програмному забезпеченні, що аж ніяк не личить провідному вузу України; по-друге, не вистачає деяких машин, що не дає змогу за новою технологією навчати студентів випуску газети практично з нуля і до готового номера; по-третє, необхідно посилити науково-педагогічний колектив з тим, щоб "модульне стажування" проходили не один-три викладачі, а група з декількох чоловік професорсько-викладацького складу, котрі працюють на одному курсі.

За включеністю комп'ютерів у навчальний процес київський факультет журналістики посідає провідне місце серед підрозділів журналістського профілю вузів України, Росії, Білорусі та інших республік. До такого висновку дійшли учасники міжнародної науково-практичної конференції "Ізучення історії і практики печаті в умовах демократизації общества", що відбулася у вересні 1992 р. на базі факультету журналістики Воронежського держуніверситету.

Оволодівши прийомами роботи з безнаперовими носіями інформації, майбутні журналісти заздалегідь потурбуються про власний соціальний захист в умовах ринкової конкуренції. Відсутню посаду кореспондента в штаті редакції можна тимчасово компенсувати виконанням обов'язків спеціаліста комп'ютерної верстки або оператора електронного набору. На сьогодні попит на названі спеціальності дуже високий.

У висновках підбито підсумки аналізу, зроблено висновки, викладено практичні рекомендації з коригування сучасної газетної інформаційної моделі.

У дисертації зроблено спробу визначити специфіку призначення, характерні особливості та ефективність інформаційних моделей. У монопартійному періоді директивні погляди на роль журналістики диктували редакціям мати справу з дуже сталою моделлю людини, яка задавала чіткі параметри журналістській пізнавальній діяльності. За кваліфікацією соціологів, це модель професійної поведінки членів суспільства, що носить ціннісно-нормативний характер і призначена служити зразком ставлення людей до праці. Саме тому журналісти прагнули фіксувати увагу на підсумках праці людини й закріпити дію пропагованого зразка повідомленнями про винагороду високих виробничих

показників. Якщо порівняти ознаки, що характеризували зміст структури такої моделі в 1920-их рр. і шість десятків років по тому, то неважко помітити їх ідентичність. Звичайно, обсяг змісту більш сучасної моделі багатший, проте за суттю вона не змінилася. Можна зробити висновок про феномен довголітнього життя інформаційної моделі, включеної в систему управління. Оцінюючи її потенціал, варто сказати, що виходячи з логіки та соціальної практики не лише ця конкретна модель, але й будь-яка вимагає багаторазового коригування, оновлення, а інколи і безумовної заміни. Експлуатація ж єдиної протягом тривалого часу моделі, що передбачала жорстку структуру тематики, котра не відповідала багатству сутнісних проявів людини, мала дуже негативні наслідки. Вони відбилися на всіх компонентах комунікативного процесу.

У перехідному періоді газетна інформаційна модель зазнала оновлення через подолання стереотипних уявлень про статус преси як знаряддя в руках партійно-державної номенклатури для управління поведінкою людей, для боротьби за владу. У передових редакціях нова модель диктувала журналістській свідомості розуміння ролі преси як "четвертої влади", як форми громадської критики та контролю за всіма структурами — аж до урядових.

Від глибини змін у суспільних поглядах залежить або удосконалення елементів моделі, або її повна заміна. Цей процес відбувся із здобуттям Україною суверенітету. В умовах ринку власникам газет і журналістам відкриваються очі на справді унікальні можливості інформації як товару, який може перепродаватися багато разів, не втрачаючи при цьому своєї цінності. Конкретні форми подачі інформації — газета, журнал, комп'ютерні бази даних — можуть бути різними. Можливість знову і знову перепродавати свою інформацію в різному вигляді і на різних ринках надають створені редакціями власні бази даних. У той же час газети мають доступ до інших баз даних, що підвищує потенціал самого видання. Нова інформаційна модель диктує і зміни у фаховій поведінці журналістів, у піднесенні якісного рівня їхньої індивідуально-творчої роботи: до традиційних вимог — достовірності, широти, надійності інформації — додаються нестандартність, сенсаційність, безумовна доступність інформації для кожного, посилення фактологічної основи усіх публікацій, їх аналітичного потенціалу.

Новітня технологія в порівнянні з паперовими носіями інформації вплинула на дальший розвиток газетних інформаційних моделей, даючи змогу містити в електронних

базах і банках даних повну, динамічну, глобальну інформаційну модель, яка постійно розвивається. Її головним достоїнством є те, що вона не нав'язується журналістові. Одночасно з цим орієнтація на комп'ютерні інформаційні моделі несе із собою деякі проблеми. Вони полягають у вмінні працювати з такими моделями, психологічній та професійній неготовності до їх сприйняття.

Звідси й випливають пропоновані автором практичні рекомендації. Варто було б провести надзвичайний З'їзд журналістів України, на якому слід виробити механізм розподілу та функціонування журналістики інформаційної і аналітичної, розробкою перспективних програм переконати спонсорів і тих видавців, головних редакторів, які не мають журналістського фаху, в далекоглядності та прибутковості цих заходів. Треба налагодити як масове перенавчання журналістів-практиків, так і посилити вимогливість щодо творчої, наукової, освітньої підготовки майбутніх спеціалістів. Необхідно забезпечити їхній правовий захист з одночасною реальною дією статей кодексу професійної етики журналістів. Частина членських внесків, прибуток від комерційної діяльності може піти на вирішення соціальних проблем журналістських колективів.

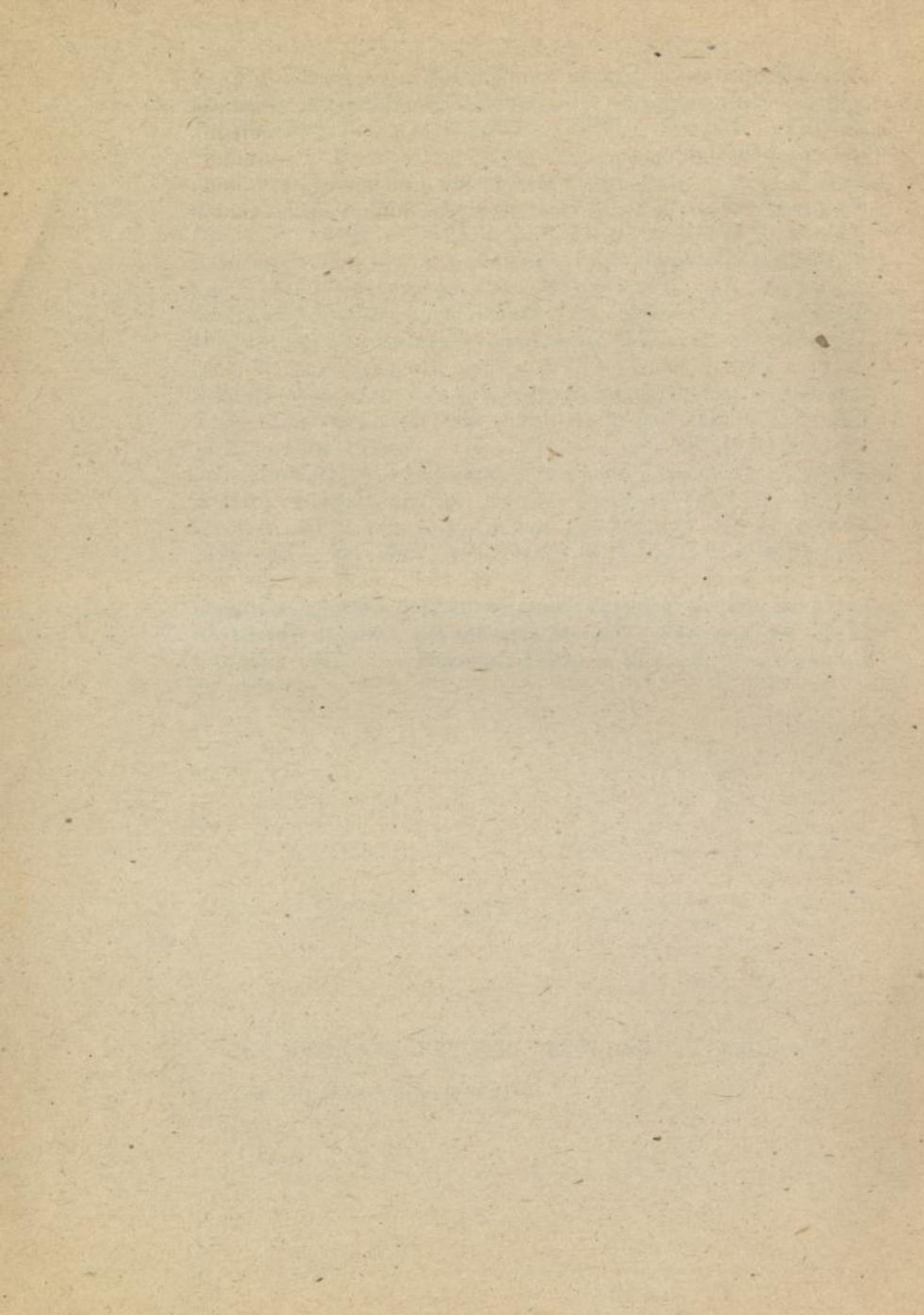
Слід подбати про створення інформаційної інфраструктури, зокрема кореспондентських пунктів за кордоном. Це дало б можливість провідним газетам, компанії телерадіомовлення, Українському інформгентству одержувати з перших рук оперативну інформацію. Врешті-решт, це звичайна журналістська практика навіть у відсталих країнах. Час уже мати власний інформаційний канал Укрінформу, що дозволило б останньому уникнути іміджа "філії" ІТАР-ТАРС, як це було в недалекому минулому. Всім газетам необхідно створювати власні комп'ютерні бази даних. У сфері міжнародних зв'язків важливо організувати зарубіжне стажування в провідних ЗМІ з метою вивчення практики рекламної роботи, організації внутрішньоредакційного менеджменту, підготовки новин і коментарів. Якщо на цьому заощаджується дефіцитна валюта, якщо це не розуміється ні на державному, ні тим більше на масовому рівні, — а цьому "сприяє" сучасна фактографічна газетна інформаційна модель — то, значить, ніколи ця модель не задовільнятиме в перспективі інформаційні потреби суспільства.

Основний зміст роботи викладений у наступних публікаціях: 1. Інформаційні мережі в засобах масової інформації. Канал ИНФО-ТАСС. — К., 1992. — 96 с. (4 д.а.).

— (У співавторстві). 2. Проблеми використання персональних ЕОМ в редакційному процесі // Журналістика. Преса. Телесбачення. Радіо. — К.: Либідь, 1990. — Вип. 22. — С.27-35 (0,5 д.а.). 3. Висвітлення екологічної ситуації в Запоріжжі (на прикладах публікацій місцевої та центральної преси) // Там же. — 1992. — Вип. 24. — С.41-57 (0,85 д.а.). 4. Сенсація в газеті // Там же. — 1993. — Вип. 25. — С.141-147 (0,33 д.а.). 5. Інформаційні моделі в обласній газеті (проблема екології на шпальтах "Індустріального Запорож'я") // Преса у політичній системі суспільства: Тези доповідей на науковій конференції факультету журналістики Київського університету імені Тараса Шевченка. — К., 1992. — С.30-32 (0,08 д.а.). 6. Дослідження газети в комп'ютерному класі // Мова і культура: Тези доповідей на Першій міжнародній науковій конференції 17-21 червня 1992 р. — К., 1992. — С.233-234 (0,04 д.а.). 7. Роль комп'ютерних баз даних у творчості журналіста // Засоби масової комунікації як форма бізнесу: Тези і виступи міжнародної науково-практичної конференції (26-27 червня 1992 р.). — К., 1992. — С.99-103 (0,18 д.а.). 8. К вопросу о компьютеризации газет // Изучение истории и практики печати в условиях демократизации общества: Тезисы докладов на международной научно-практической конференции 28-30 сентября 1992 г. — Воронеж, 1993. — (0,2 д.а.). — (Рукопис друкується).

Зам. 468, тираж 100. ВПЦ "Київський університет"
Київ, Бульвар Шевченка, 14.

cc0.85 at

462824

428.053
AB 28.053